

PLASTİK KARTANGİZDAN PUL O'G'IRLANYAPTIMI? ENDİ BUNİ YECHIMI BOR.

Toshkent davlat yuridik universiteti
Xalqaro huquq va qiyosiy huquqshunoslik fakulteti
1-bosqich talabasi Xidirov Axror Rustamovich

KIRISH

Bugungi kunda plastik kartalar kundalik hayotimizning ajralmas qismiga aylandi. Ularning qulayligi hisobiga xaridlar qilish, hisob-kitoblar o'tkazish oddiy va tezkor. Biroq, texnologiyalar rivojlanishi bilan firibgarlik usullari ham murakkablashib bormoqda. Kiberjinoyatchilar fuqarolarning ishonchidan va moliyaviy savodsizligidan foydalanib, plastik kartalardagi pul mablag'larini o'g'irlashga urinmoqdalar. **O'zbekiston Respublikasida** bu kabi holatlar soni ortib borayotgani, hukumat va huquqni muhofaza qiluvchi organlarni ham jiddiy tashvishga solmoqda. Shuning uchun har bir karta egasi o'z mablag'larini himoya qilishning asosiy qoidalarini bilishi va ularga qat'iy rioya qilishi shart. Ushbu maqolada plastik kartangizni o'g'rilikdan himoya qilishning eng muhim amaliy tavsiyalari va O'zbekiston qonunchiligida belgilangan himoya choralari haqida so'z boradi.

ASOSIY QISM

Plastik kartadagi pullarni o'g'irlanishdan himoya qilishning eng ishonchli usuli – bu **xavfsizlik qoidalariga og'ishmay amal qilishdir.**

1. Maxfiy Ma'lumotlarni Hech Kimga Oshkor Qilmang

- **PIN-kod, CVC/CVV-kod va bir martalik SMS-kodlar** — bular sizning shaxsiy kalitlaringizdir. Ularni hech kimga, hatto o'zini bank yoki UzCard/Humo xodimi deb tanishtirgan shaxsga ham aytmang. **Bank xodimi sizdan hech qachon kartaning to'liq ma'lumotlarini, PIN-kodni yoki SMS orqali kelgan tasdiq kodini so'ramaydi.**

- Pul o'tkazish uchun faqat karta raqamining o'zi kifoya. Hech qachon amal qilish muddati, CVC/CVV-kod yoki egasining ismini bermang.

- Bankomat yoki to'lov terminalida PIN-kodni terishda klaviaturani qo'lingiz bilan yopib turing.

2. Xavfsiz Onlayn Xaridlar va Raqamli Himoya

- Faqat ishonchli va xavfsiz (URL manzilida [https:// turgan](https://turgan)) veb-saytlarda xarid qiling. Shubhali reklama yoki so'rovnomalar orqali o'tishdan saqlaning.

- Kartangizga **SMS-xabarnoma** xizmatini ulab qo'ying. Bu har qanday operatsiya haqida darhol xabar olish va shubhali harakatlarga tezkor javob berish imkonini beradi.

- Mobil qurilmangizga (telefon, planshet, kompyuter) doimiy ravishda yangilanib turadigan **antivirus dasturi** o'rnatish.

3. O'zbekiston Qonunchiligida Jinoyat Javobgarligi

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida plastik kartalardan pul o'g'irlash bilan bog'liq firibgarlik va o'g'rilik holatlari uchun jazo choralari belgilangan.

- **O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 168-moddasi ("Firibgarlik")** axborot texnologiyalaridan yoki elektron to'lov vositasi yoxud masofaviy xizmat ko'rsatish tizimidan foydalanib sodir etilgan bo'lsa, og'irlashtiruvchi holat sifatida baholanadi. Bu esa jinoyat uchun yanada **katta jarima yoki og'irroq ozodlikdan mahrum qilish jazosini** belgilashga asos bo'ladi (ilgari bunday jinoyatlar uchun jazo choralari kuchaytirilgan).

- **Jinoyat kodeksining 169-moddasi ("O'g'rilik")** axborot tizimiga ruxsatsiz kirib yoki elektron to'lov vositasi yoxud masofaviy xizmat ko'rsatish tizimidan foydalanib sodir etilgan bo'lsa, xuddi shunday og'irlashtiruvchi holat sifatida ko'riladi va jazo chorasi kuchaytiriladi.

Diqqat qiling! Agar kartangizdan pul yechib olinganini sezsangiz, darhol bankka va Ichki ishlar organlariga (masalan, kiberjinoyatlarga qarshi kurash bo'limiga) murojaat qiling. Tezkor harakat pulingizni qaytarish imkoniyatini oshiradi.

Xulosa

Plastik kartadan pul o'g'irlanishining oldini olishning yagona kaliti – bu doimiy ogohlik va xavfsizlik qoidalariga qat'iy rioya qilishdir. **Sizning ehtiyotkorligingiz va moliyaviy savodxonligingiz** – eng ishonchli himoya vositasidir. O'zbekiston qonunchiligi firibgarlar va o'g'rilarga qarshi jazo choralarini kuchaytirib, fuqarolarning moliyaviy xavfsizligini ta'minlashga intilmoqda. Biroq, karta egasining o'zi maxfiy ma'lumotlarni saqlash va shubhali takliflarga ishonmaslik orqali o'z himoyasini kuchaytirishi shart. Har doim hushyor bo'ling va moliyaviy xavfsizlik qoidalariga amal qiling.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi, 168-modda («Firibgarlik»).
2. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi, 169-modda («O'g'rilik»).